

- [Vakliteratuur](#)
- [Verwijzingen](#)

Inhoudsopgave: [Delikt en Delinkwent](#)
[Toon meer](#)

Delikt en Delinkwent, De bewijsproblematiek van loverboypraktijken

De bewijsproblematiek van loverboypraktijken Citeerwijze: F.H. Damen, De bewijsproblematiek van loverboypraktijken DD 2011, 35.

Vindplaats: DD 2011/35 **Bijgewerkt tot:** 01-05-2011

Auteur: F.H. Damen

1 Inleiding

Door de jaren heen hebben er altijd mannen bestaan die handelen in vrouwen en/of profiteren van de ontucht van vrouwen. Zo sprak men in het begin van de twintigste eeuw over souteneurs, die in belangrijke mate in hun levensonderhoud lieten voorzien door het geld dat een vrouw met ontucht verdiende.^[3] Later sprak men steeds meer over pooiers, die doelbewust een vrouw dwongen of verleidden tot prostitutie, om daaruit vervolgens voor zichzelf financieel gewin te halen.^[4]

Heden ten dage wordt echter steeds meer gesproken over loverboys. Ondanks de vele variaties die er zijn in zowel loverboys als loverboymethoden zijn er enkele elementen die iedere loverboy en iedere loverboymethode kenmerken. Er is sprake van het inpalmen van het meisje door de jongen, waar de ene keer meer voor nodig is dan de andere keer. Nadat de jongen het meisje voor zich heeft gewonnen, gebruikt hij verschillende technieken om haar te dwingen tot bepaalde handelingen, met als doel om daaruit vervolgens voor zichzelf financieel gewin te halen. Om die reden definieer ik loverboys als jongens die een meisje voor zich winnen door gespeelde liefde om haar vervolgens middels verschillende technieken te dwingen tot bepaalde handelingen, met als doel om daaruit vervolgens voor zichzelf financieel gewin te halen.^[5]

Uit onderzoek van Duijst blijkt dat loverboys vaak worden vrijge-sproken.^[6] De vraag is of hier bepaalde oorzaken aan ten grondslag liggen, en zo ja welke. Het onderhavige onderzoek omvat een kwantitatief en kwalitatief onderzoek van gepubliceerde loverboyzaken die zijn berecht tussen 1 januari 2005 en 1 juni 2010. Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een completer beeld van de vrijspraken in loverboyzaken.

Door andere auteurs is reeds een aantal mogelijk problemen aangehaald die ten grondslag zouden kunnen liggen aan de vrijspraken in loverboyzaken. Deze mogelijke problemen zien echter niet allemaal specifiek op loverboys. Reeds in zoverre vormt het onderhavige onderzoek dan ook een aanvulling op de reeds gepubliceerde onderzoeken. Bovendien worden in het onderhavige onderzoek ook andere mogelijke oorzaken voor de vele vrijspraken van loverboys onderzocht, dan de mogelijke oorzaken die reeds door andere auteurs zijn aangehaald.

Kort gezegd komen de reeds aangehaalde mogelijke oorzaken neer op het ontbreken van aangiften en belastende verklaringen, een gebrek aan betrouwbare verklaringen van slachtoffers en getuigen, de bewijsvoering voor het ontbreken van de vrije keuze, ook wel de vrije wil, van het slachtoffer en tot slot een verkeerde strafbaarstelling.^[7]

2Mensenhandel

Mensenhandel is strafbaar op grond van [artikel 273f](#) van het Wetboek van Strafrecht, dat een lange geschiedenis kent.^[8] Door de jaren heen zijn de maatschappelijke opvattingen omtrent prostitutie, het exploiteren van prostituees en het handelen in vrouwen (en mannen) ten behoeve van de prostitutie namelijk dusdanig veranderd, dat ook de strafbaarstellingen daarvan de nodige wijzigingen behoeften. Door de jaren heen was geleidelijk aan een strafrechtelijk beleid ontstaan waarin de nadruk enerzijds was komen te liggen op regulering van vrijwillige prostitutie en anderzijds op de strafrechtelijke aanpak van onvrijwillige prostitutie.

De kern van de strafbaarstelling is in de loop der jaren ongewijzigd gebleven. In de kern is namelijk strafbaar gebleven om een ander door ongeoorloofde middelen tot prostitutie te brengen. Twee andere, binnen het onderhavige onderzoek relevante strafbaarstellingen zien op het voordeel trekken uit de prostitutie van een ander. Enerzijds is het opzettelijk voordeel trekken uit de onvrijwillige prostitutie van een ander strafbaar en anderzijds het dwingen, dan wel bewegen te bevoordelen uit de opbrengsten van de prostitutie van een ander.

Binnen het kader van mensenhandel vormt het gebruik maken van enigerlei vorm van dwang of ongeoorloofde beïnvloeding een bestanddeel van de delictsomschrijving.^[9] Deze verschillende middelen zijn binnen het kader van mensenhandel strafbaar, aangezien hiermee de wil van het slachtoffer dusdanig wordt beïnvloed, dat niet meer gesproken kan worden van een vrije wil. Onder het ontbreken van de wil valt tevens het ontbreken of vermindering van de mogelijkheid een vrije keuze te maken of, en op welke wijze, iemand in de prostitutie blijft werken, evenals de vrije keuze van het in dat verband al dan niet voortzetten van de relatie met de exploitant. Dit geldt eveneens indien de relatie aanvankelijk op vrijwillige basis werd aangegaan. Het tot prostitutie brengen was en is namelijk ook mogelijk ten aanzien van iemand die reeds in de prostitutie werkzaam is, aangezien daaronder mede moet worden verstaan iedere gedraging die ertoe strekt het slachtoffer te belemmeren in de vrijheid om met de prostitutie te stoppen. De omstandigheid dat het slachtoffer reeds eerder betrokken is (geweest) bij prostitutie vormt op zichzelf dan ook geen aanwijzing voor vrijwilligheid. Het ontbreken van de vrijwilligheid kan immers ook ontstaan in een later stadium. Mensenhandel omvat dus zowel het tot prostitutie brengen als het in de prostitutie houden.

Voor de voltooiing van het delict is overigens niet vereist dat de betrokkene daadwerkelijk in de prostitutie heeft gewerkt, of, meer specifiek, daadwerkelijk enige seksuele handeling heeft verricht. Het gaat er immers om dat de betrokkene zich daartoe onder dwang of ongeoorloofde beïnvloeding beschikbaar heeft gesteld.

Met betrekking tot de verschillende ongeoorloofde middelen is over het algemeen weinig tot niets bepaald in de relevante wetsgeschiedenis. Het middel misbruik van overwicht vormt hierop evenwel een uitzondering. Misbruik van overwicht wordt verondersteld aanwezig te zijn indien het slachtoffer in een situatie verkeert of komt te verkeren die niet gelijk is aan de omstandigheden waarin een mondige prostituee in Nederland pleegt te verkeren. Het verkeren in een dergelijke situatie wordt aangeduid als een uitbuitingssituatie. Terwijl het verkeren in een uitbuitingssituatie oorspronkelijk slechts een wettig vermoeden opleverde dat sprake was van misbruik van overwicht, en derhalve van mensenhandel, is het later uitgegroeid tot een zelfstandig en voldoende bestanddeel van mensenhandel. Het werd een algemeen aanvaarde opvatting dat het bij een uitbuitingssituatie er om gaat dat het slachtoffer in een afhankelijke situatie is gebracht, waarin deze in diens keuzevrijheid is beperkt en geen andere keuze had dan in een toestand van uitbuiting te geraken of te blijven.

De aanwezigheid van dwang in ruime zin of misleiding werd geacht kenmerkend te zijn voor uitbuiting, behoudens waar het gaat om de exploitatie van minderjarigen. Uitbuiting veronderstelt zodoende een zekere mate van onvrijwilligheid, welke schuilt in de onmogelijkheid om zich aan de uitbuitingssituatie te onttrekken. Uit de concrete feiten en omstandigheden moet vastgesteld kunnen worden dat het slachtoffer redelijkerwijs mocht veronderstellen dat zij niet op eigen krachten uit de situatie weg kon komen. Hierbij dient in acht genomen te worden dat een eventuele instemming van het slachtoffer met de uitbuiting niets afdoet aan de strafbaarheid van de dader, indien gebruik is gemaakt van ongeoorloofde middelen. Tevens dient in acht genomen te worden dat niet vereist is dat het slachtoffer daadwerkelijk is uitgebuit, ofwel daadwerkelijk enige seksuele handeling heeft verricht. Het gaat er immers om dat het slachtoffer zich daartoe onder dwang of ongeoorloofde beïnvloeding beschikbaar heeft gesteld.

In aanvulling op het voorgaande wordt nog kort opgemerkt dat loverboys (ook) regelmatig worden veroordeeld voor andere delicten dan mensenhandel, zeker indien het delict mensenhandel in het betreffende geval niet, althans moeilijk, te bewijzen is. Zoals Duijst reeds heeft aangegeven, lijkt het namelijk eenvoudiger om loverboys stevig aan te pakken voor het gebruik van of de dreiging met geweld en zo óde heel ingewikkelde en vaak ethische discussie over goed en fout gedrag in een relatie, die al dan niet ñechtò is, te omzeilen.^[10] Loverboys worden dan ook regelmatig veroordeeld voor (dreiging met) geweld (mishandeling). Andere delicten waarvoor loverboys worden veroordeeld, zijn onder meer afpersing en misleiding.

Het wetsvoorstel tot regulering van prostitutie en bestrijding van misstanden in de seksbranche zal hier naar verwachting niet veel verandering in brengen.^[11] Weliswaar wordt met dit wetsvoorstel getracht om de misstanden in de prostitutiebranche op te heffen, maar deze doelstelling zal veeleer vormgegeven worden door (onder meer) de invoering van een verplicht en uniform vergunningstelsel voor de uitoefening van alle vormen van seksbedrijven en door het instellen van een registratieplicht voor alle prostituees. Zodoende moet een duidelijk onderscheid worden gecreëerd tussen de legale en nietlegale branche. Hierdoor wordt het tevens mogelijk om de klant die gebruik maakt van illegaal aanbod van prostitutie strafrechtelijk aan te pakken.^[12] De strafrechtelijke aanpak van loverboys zal door dit wetsvoorstel naar verwachting dan ook niet veel veranderen.

3Onderzoek

3.1Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het verkrijgen van een completer beeld van de Nederlandse jurisprudentie in loverboyzaken. Jurisprudentie op het terrein van overige uitbuiting en orgaanverwijdering van [artikel 273f](#) van het Wetboek van Strafrecht wordt hierbij buiten beschouwing gelaten. Het onderzoek is zodoende beperkt tot seksuele uitbuiting, aangezien loverboypraktijken zich (met name) hierop richten. Voorts is het onderzoek beperkt tot de zaken waarin de loverboy het meisje heeft gedwongen dan wel bewogen om in de prostitutie te gaan en/of te blijven werken en/of om de verdiensten uit haar prostitutiewerkzaamheden af te staan aan haar loverboy.^[13]

Meer specifiek ziet dit onderzoek op beantwoording van de vraag of, en zo ja welke problemen ten grondslag liggen aan de vrijspraken in loverboyzaken. Daartoe wordt eerst het aantal vrijspraken nader in beeld gebracht. Voorts is een aantal onderwerpen nader onderzocht. Dit betreft tenlasteleggingen in loverboyzaken, aangiftes en verklaringen van slachtoffers, het oordeel van de rechter omtrent de betrouwbaarheid van slachtofferverklaringen en de rechterlijke invulling van delictsomschrijvingen van de verschillende onderdelen van [artikel 273f](#) Sr.

3.2Onderzoeksmethode

Het onderzoek bevat een kwantitatief en een kwalitatief onderdeel. Het kwantitatieve deel betreft alle vonnissen in eerste aanleg gewezen vanaf 1 januari 2005 tot 1 juni 2010. Het kwalitatieve deel bevat naast alle vonnissen tevens alle arresten die vanaf 1 januari 2005 tot 1 juni 2010 zijn gewezen. Voor beide onderdelen zijn de vonnissen en arresten gebruikt voor zover deze zijn gepubliceerd op www.rechtspraak.nl of in de Nederlandse Jurisprudentie.^[14] Voor beantwoording van de genoemde onderzoeksvragen zijn 59 vonnissen in eerste aanleg bekeken, evenals tien arresten van gerechtshoven. In totaal betreft dit aldus 69 loverboyzaken. Enerzijds gaat het hierbij om zaken waarin door de rechtbank of het gerechtshof wordt gesproken over een loverboy, en anderzijds om zaken waarin de verdachte voldoet aan de in dit onderzoek gehanteerde definitie van loverboys, te weten: jongens die een meisje voor zich winnen door gespeelde liefde om haar vervolgens middels verschillende technieken te dwingen tot bepaalde handelingen, met als doel om daaruit vervolgens voor zichzelf financieel gewin te halen. De daarbij gehanteerde zoektermen op www.rechtspraak.nl en in de Nederlandse Jurisprudentie zijn *loverboys*, *mensenshandel*, *273f*, *273a*, *250a* en *250ter*.

3.3 Kanttekeningen bij het kwantitatieve onderzoek

In de 59 onderzochte vonnissen is niet per definitie sprake van 59 verschillende loverboyzaken of feitencomplexen. Op één bepaalde datum kunnen door dezelfde rechtbank vonnissen zijn gewezen in loverboyzaken tegen verschillende verdachten die betrokken zijn bij hetzelfde feitencomplex. In deze zin gaat het uiteindelijk om 40 verschillende loverboyzaken waarbij minimaal één en maximaal zes, en in totaal 58 verdachten bij betrokken zijn.^[15]

In sommige vonnissen is slechts de uitspraak in de betreffende zaak opgenomen. Niet in alle vonnissen zijn bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen opgenomen. Evenmin zijn in alle vonnissen de tenlasteleggingen opgenomen. Van de 59 gewezen vonnissen in eerste aanleg zijn er 43 van een tenlastelegging voorzien. Derhalve zijn niet alle onderzochte vonnissen even grondig uitgewerkt.

Niet alle rechtbanken wezen in de onderzochte periode vonnis in een loverboyzaak. De 59 bestudeerde uitspraken zijn afkomstig van in totaal elf rechtbanken.^[16] Wat betreft de geografische spreiding dient opgemerkt te worden dat de Rechtbank Breda en de Rechtbank Haarlem in de onderzochte periode slechts één vonnis hebben gewezen, terwijl de Rechtbank Almelo twaalf vonnissen heeft gewezen.^[17] Wat betreft de overige vonnissen is de geografische spreiding gelijkmatig verdeeld.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat in het kwantitatief onderdeel van het onderzoek feiten zijn genoteerd voor zover deze expliciet uit de uitspraken blijken. Het ontbreken van een factor of een gegeven in een vonnis wil dan ook niet zeggen dat hiermee geen rekening is gehouden door de rechter.

3.4 Kanttekeningen bij het kwalitatieve onderzoek

Het kwalitatieve onderzoek bevat naast alle vonnissen in eerste aanleg gewezen vanaf 1 januari 2005 tot 1 juni 2010, tevens alle arresten die in de betreffende periode in hoger beroep zijn gewezen in loverboyzaken. In het bovenstaande werd reeds aangegeven dat in sommige vonnissen slechts de uitspraak op zichzelf is opgenomen. Niet in alle vonnissen zijn bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen opgenomen. Derhalve zijn niet alle onderzochte vonnissen even grondig uitgewerkt. Evenmin zijn de algemene rechtsoverwegingen en de strafmotivering in de vonnissen even grondig uitgewerkt. Dit geldt eveneens voor de onderzochte arresten. Gelet op het feit dat niet alle uitspraken bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen bevatten en niet in alle uitspraken de bewijsmiddelen zijn opgenomen, is voorzichtigheid geboden bij de bespreking van de resultaten uit het kwalitatieve onderzoek. Daar waar in de bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen specifiek aandacht is besteed aan bepaalde problemen is deze

informatie gebruikt. Het ontbreken van een factor of een gegeven in een uitspraak wil evenwel niet zeggen dat hiermee geen rekening is gehouden door de rechter.

4Resultaten

4.1Vrijspraken algemeen

In de inleiding werd reeds aangegeven dat uit onderzoek van Duijst blijkt dat loverboys vaak worden vrijgesproken.^[18] Uit een analyse van de 59 gepubliceerde en bestudeerde zaken vanaf 1 januari 2005 tot 1 juni 2010 blijkt dat dit inderdaad het geval is. Van deze 59 zaken resulteerden namelijk slechts 20 zaken (34%) in een volledige veroordeling voor mensenhandel, terwijl 25 zaken (42%) in een partiële veroordeling resulteerden en 14 zaken (24%) in een volledige vrijspraak.

Tabel 1

Aantal veroordelingen en vrijspraken voor mensenhandel

	<i>Bewezenverklaring voor mensenhandel</i>	<i>Vrijspraken voor mensenhandel</i>
	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>
<i>Volledig</i>	20 (34%)	14 (24%)
<i>Partieel</i>	25 (42%)	25 (42%)
<i>Totaal</i>	45 (76%)	39 (66%)

N = 59 = 100%

Indien men het percentage vrijspraken voor mensenhandel door loverboys vergelijkt met het percentage vrijspraken voor het delict verkrachting, dan blijkt het percentage volledige vrijspraken in loverboyzaken (24%) relatief hoog te zijn.^[19] Het percentage vrijspraken voor verkrachtingen fluctueerde in de jaren 1995 tot en met 2007 namelijk van 13% tot 23%.^[20] Uit een vergelijking van het percentage vrijspraken voor mensenhandel door loverboys met het percentage vrijspraken in het algemeen blijkt te meer dat het aantal vrijspraken in loverboyzaken relatief hoog is. Het aantal vrijspraken in het algemeen was in de jaren 1995 tot 2004 namelijk slechts 4 à 5%, en steeg daarna tot 9% in 2008.^[21]

4.2Vrijspraak per delictsomschrijving^[22]

Bij een vergelijking van de drie voornaamste onderdelen tussen [artikel 250a](#) Sr (oud) en artikel 273a/f Sr blijkt dat het percentage vrijspraken bij artikel 273a/f Sr hoger is dan bij [artikel 250a](#) Sr (oud). Artikel 273a/f Sr kent weliswaar een hoger aantal tenlasteleggingen dan [artikel 250a](#) Sr (oud), maar uit de onderstaande tabel blijkt dat het aantal vrijspraken bij artikel 273a/f [Sr](#) tevens in relatieve zin hoger is.

Tabel 2

Vergelijking percentages tussen artikel 250a Sr (oud) en artikel 273a/f Sr

<i>ÔTypeô</i>	<i>Tenlastelegging</i>	<i>Bewezen, volledig</i>	<i>Bewezen, partieel</i>	<i>Vrijspraak, volledig</i>
<i>Mensenhandel</i>	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>
250a lid 1 / 1	19 (100%)	9 (47%)	8 (42%)	2 (11%)
273a/f lid 1 / 4	23 (100%)	9 (39%)	7 (30,50%)	7 (30,50%)
250a lid 1 / 4	13 (100%)	6 (46%)	5 (39%)	2 (15%)
273a/f lid 1 / 6	19 (100%)	5 (26%)	5 (26%)	9 (48%)
250a lid 1 / 6	12 (100%)	4 (33%)	5 (42%)	3 (25%)
273a/f lid 1 / 9	17 (100%)	7 (41%)	5 (29,50%)	5 (29,50%)

Er bestaan inhoudelijk bij de diverse onderdelen geen verschillen tussen [artikel 250a](#) Sr (oud) en artikel 273a/f Sr, zij het dat [artikel 273a/f](#) Sr meer ongeoorloofde middelen omvat dan artikel 250a Sr (oud). Dientengevolge is het bij artikel 273a/f Sr mogelijk eenvoudiger om

bepaalde feitelijke gedragingen onder een van de ongeoorloofde middelen te schragen. Daarbij dient echter wel opgemerkt te worden dat artikel 273a/f Sr in zijn totaliteit omvangrijker en complexer is dan artikel 250a Sr (oud). Reden daarvoor is enerzijds dat in artikel 273a/f Sr enkele nieuwe onderdelen zijn opgenomen en anderzijds dat artikel 273a/f Sr tevens ziet op andere (dan seksuele) vormen van uitbuiting en gedwongen orgaanverwijdering.

5Discussie

In het hierna volgende kwalitatieve onderzoek worden mogelijke verklaringen voor het hoge aantal vrijspraken van loverboys besproken. Bij deze bespreking is enige voorzichtigheid geboden, nu niet alle uitspraken bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen bevatten en niet in alle uitspraken de bewijsmiddelen zijn opgenomen. Daar waar in de bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen specifiek aandacht is besteed aan bepaalde problemen, is deze informatie gebruikt.

5.1Tenlasteleggingen

Bij de behandeling van een strafzaak ter terechtzitting zijn rechters gebonden aan de grondslag van de tenlastelegging. Bewezenverklaringen kunnen derhalve enkel gebaseerd worden op hetgeen is vermeld in de tenlastelegging. Indien de tenlastelegging incorrect is, kan dit mogelijk gevolgen hebben voor de rechterlijke uitspraak. Derhalve is het van groot belang dat de tenlastelegging correct is. Uit de analyse van de bestudeerde jurisprudentie is evenwel gebleken dat dit niet altijd het geval is.

Allereerst blijken tenlasteleggingen regelmatig onjuistheden te bevatten. Deze onjuistheden zien onder meer op onjuiste onderdelen van [artikel 250a](#) Sr (oud) en/of artikel 273a/f [Sr](#), die in tenlasteleggingen zijn opgenomen. Hiervan is onder meer gebleken bij loverboyzaken waarin het slachtoffer minderjarig was. Bij minderjarigen hoeft er in tegenstelling tot bij volwassenen er voor een bewezenverklaring van mensenhandel geen sprake te zijn van het gebruik van ongeoorloofde middelen. In een aantal zaken waarin sprake was van minderjarige slachtoffers heeft de officier van justitie echter niet de onderdelen die zijn gericht op minderjarige slachtoffers opgenomen in de tenlastelegging, maar de onderdelen die zijn gericht op meerderjarige slachtoffers.^[23]

Van onjuistheden is voorts gebleken in een aantal zaken waarin de officier van justitie een aantal onderdelen van artikel 273a/f [Sr](#) door elkaar lijkt te hebben gehaald in de tenlastelegging.^[24] Hierbij speelt veelal het oogmerk van uitbuiting een rol, dat alleen vereist is voor strafbaarheid op grond van artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° (en onderdeel 2°) [Sr](#). Van onjuistheden is tevens gebleken bij zaken waarin de tenlastelegging is toegesneden op een onjuist artikel inzake mensenhandel, namelijk op een artikel uit een andere periode dan de periode waarin het strafbaar feit is gepleegd.^[25]

Uit de analyse van de bestudeerde jurisprudentie blijkt dat naast onjuiste tenlasteleggingen in een aantal zaken tevens onvolledige en/of opmerkelijke tenlasteleggingen voorkomen. In de onvolledige tenlasteleggingen waren door de officier van justitie veelal onvoldoende feitelijke gedragingen opgenomen.^[26] In de opmerkelijke tenlasteleggingen daarentegen waren door de officier van justitie verschillende onderdelen van artikel 273a/f [Sr](#) als primair, subsidiair en meer subsidiair ten laste gelegd.^[27] Dit terwijl deze onderdelen elkaar niet uitsloten en derhalve cumulatief ten laste gelegd hadden kunnen worden.

Niet in alle uitspraken is een rechterlijke overweging gewijd aan de onjuistheden, onvolledigheden en/of opmerkelijkheden in de tenlasteleggingen. In andere uitspraken is de verdachte daarentegen vrijgesproken voor de gedeelten van de tenlastelegging, die naar het oordeel van de rechters incorrect waren. Het heeft er derhalve alle schijn van dat incorrecte tenlasteleggingen een rol spelen bij het hoge aantal vrijspraken voor loverboyzaken.

5.2Bewijs

5.2.1[Artikel 250a](#) Sr (oud) versus artikel 273a/f Sr

In het bovenstaande is reeds opgemerkt dat een vergelijking tussen een aantal onderdelen van [artikel 250a](#) Sr (oud) en artikel 273a/f [Sr](#) heeft uitgewezen dat het percentage vrijspraken bij artikel 273a/f Sr hoger is dan bij [artikel 250a](#) Sr (oud). De vraag is dan vanzelfsprekend hoe het hoger aantal vrijspraken bij artikel 273a/f [Sr](#) verklaard kan worden.

In algemene zin kunnen hiervoor drie verklaringen worden gegeven. Een eerste mogelijke verklaring is dat de zaken waarin artikel 273a/f Sr ten laste is gelegd, ósimpelweg óminder sterk zijn wat betreft bewijsvoering dan de zaken waarin [artikel 250a](#) Sr (oud) ten laste is gelegd. Op mogelijke problemen bij de bewijsvoering in loverboyzaken wordt later nader ingegaan.

Een tweede mogelijke verklaring is dat de strafbaarstellingen zoals opgenomen in artikel 273a/f Sr moeilijker te bewijzen zijn. Daartoe zijn uitspraken onderzocht waarin ten aanzien van eenzelfde slachtoffer zowel onderdelen van [artikel 250a](#) Sr (oud) ten laste zijn gelegd als onderdelen van artikel 273a/f Sr.^[28] Gebleken is dat in deze zaken ofwel een bewezenverklaring volgde voor beide artikelen ofwel een vrijspraak voor beide artikelen. Dientengevolge kan op basis hiervan niet worden geconcludeerd dat het hoger aantal vrijspraken van artikel 273a/f [Sr](#) het gevolg is van moeilijker te bewijzen strafbaarstellingen. Hierbij dient echter wel in acht genomen te worden dat de analyse slechts een beperkt aantal zaken betreft.

Dat gebleken is dat het hoger aantal vrijspraken voor artikel 273a/f [Sr](#) niet het gevolg is van moeilijker te bewijzen strafbaarstellingen in artikel 273a/f Sr dan in [artikel 250a](#) Sr (oud), is in zoverre ook niet bevreemdend. De verschillende onderdelen van artikel 250a Sr (oud) zijn immers zonder inhoudelijke wijzigingen overgeheveld naar artikel 273a/f Sr, zij het dat [artikel 273a/f](#) Sr meer ongeoorloofde middelen omvat. Dit is echter anders wat betreft artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#). Daarbij dient binnen dit kader evenwel direct opgemerkt te worden dat het percentage vrijspraken van artikel 273a/f Sr tevens aanzienlijk hoger is dan het percentage vrijspraken van [artikel 250a](#) Sr (oud), indien artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° (en onderdeel 2°) Sr buiten beschouwing wordt (/worden) gelaten.

Een derde mogelijke verklaring ziet niet zozeer op het bewijs, maar wordt volledigheidshalve toch kort toegelicht. Het betreft het feit dat artikel 273a/f Sr aanzienlijk omvangrijker en onoverzichtelijker is dan [artikel 250a](#) Sr (oud). Weliswaar omvat artikel 273a/f Sr nagenoeg dezelfde strafbaarstellingen als [artikel 250a](#) Sr (oud), maar in artikel 273a/f [Sr](#) zijn enkele nieuwe onderdelen opgenomen. Bovendien ziet artikel 273a/f Sr ï anders dan [artikel 250a](#) Sr (oud) ï tevens op andere (dan seksuele) vormen van uitbuiting en gedwongen orgaanverwijdering. Doordat artikel 273a/f [Sr](#) dientengevolge aanzienlijk omvangrijker en onoverzichtelijker is, kan dit gevolgen hebben voor de begrijpelijkheid van het artikel. In het onderhavige onderzoek is gebleken dat er in negen van de 43 loverboyzaken waarin een tenlastelegging was opgenomen, sprake was van onjuiste en/of opmerkelijke tenlasteleggingen. Opmerkelijk daarbij is dat de tenlastelegging in zeven van deze negen zaken was gericht op artikel 273a/f [Sr](#). Mogelijk zijn de betreffende incorrecte tenlasteleggingen (gedeeltelijk) te verklaren door de omvang en onoverzichtelijkheid van artikel 273a/f Sr.

5.2.2Aangiftes en verklaringen van slachtoffers

De werkwijzen die loverboys hanteren om een meisje voor zich te winnen en haar te dwingen tot bepaalde handelingen, met als doel om daaruit voor zichzelf financieel gewin te halen, zijn veelal te omschrijven als ólinksó Loverboys dwingen, dan wel bewegen hun meisje veelal om in de prostitutie te gaan en/of te blijven werken en/of om het door haar in de prostitutie verdiende geld aan hen af te staan. Vervolgens is het voor het meisje onmogelijk ï althans erg moeilijk ï om zich aan deze situatie te onttrekken. Enerzijds kan dit komen door de emotionele binding van het meisje aan haar loverboy, die vaak lange tijd blijft bestaan. Doordat het meisje zich vaak geen slachtoffer voelt en de emotionele manipulatie niet als

dwang ervaart, zal zij noch aangifte tegen haar loverboy doen noch een belastende verklaring jegens hem afleggen. Anderzijds kan er bij het meisje sprake zijn van een dusdanig grote angst voor haar loverboy, dat zij bang is om opnieuw door hem mishandeld te worden, indien ze bij hem weg zou gaan. Zij zal dientengevolge uit angst voor haar loverboy geen aangifte tegen hem doen of een belastende verklaring jegens hem afleggen. Bij beide átypesô meisjes geldt dat de meisjes al dan niet onder druk, beïnvloeding en/of bedreiging van hun loverboy geen aangifte doen, hun aangifte of belastende verklaring intrekken of zelfs een ontlastende verklaring ten gunste van hun loverboy afleggen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal zaken waarin al dan niet aangifte is gedaan en/of al dan niet een belastende en/of ontlastende verklaring is afgelegd.

Tabel 3

Verklaringen van slachtoffers

	<i>Aantal zaken</i>	<i>Bewezen, volledig</i>	<i>Bewezen, partieel</i>	<i>Vrijspraak</i>
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Aangifte en/of belastende verklaring	30 (100%)	10 (33%)	15 (50%)	5 (17%)
Ontlastende verklaring	7 (100%)	0 (0%)	3 (43%)	4 (57%)
Belastende én ontlastende verklaring	8 (100%)	3 (37,50%)	5 (62,50%)	-
Geen aangifte/verklaring; of onbekend	14 (100%)	7 (50%)	2 (14%)	5 (36%)
<i>Totaal</i>	59 (100%)	20 (34%)	25 (42%)	14 (24%)

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in de helft van de 59 bestudeerde vonnissen een aangifte is gedaan en/of een belastende verklaring is afgelegd.^[29] In de andere helft van de gevallen is een ontlastende verklaring afgelegd, een tegenstrijdige verklaring of helemaal geen verklaring.

Wanneer de percentages uit tabel 3 inzake verklaringen in eerste aanleg worden vergeleken, ontstaat de indruk dat ï zoals verwacht ï aangiftes en/of belastende verklaringen relatief gezien tot meer veroordelingen leiden. Immers, 83% van de loverboyzaken waarin aangifte is gedaan of een belastende verklaring is afgelegd (n = 30), heeft geresulteerd in een bewezenverklaring van mensenhandel. Uit deze resultaten ontstaat tevens de indruk dat aangiftes en/of belastende verklaringen relatief gezien tot meer vervolgingen leiden. Of ózakenô waarin geen aangifte is gedaan en/of geen belastende verklaring is afgelegd daadwerkelijk tot minder vervolgingen hebben geleid, kan echter ï vanzelfsprekend ï niet bevestigd of ontkracht worden met de bestudeerde jurisprudentie. De veronderstelling is dat deze ózakenô zonder aangifte en/of verklaring van het slachtoffer onbekend blijven. Hier zou nader onderzoek naar gedaan kunnen worden.

Verklaringen van (vermeende) slachtoffers die de verdachte ontlasten, komen in zeven (12%) van de 59 geanalyseerde vonnissen voor. Minder dan de helft (43%) van deze zaken resulteerde in een veroordeling. Opmerkelijk is dat acht (13,5%) van de 59 zaken waarin door één of meerdere (vermeende) slachtoffers zowel belastende als ontlastende verklaringen afgelegd zijn, allemaal in een veroordeling resulteerden. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het in vijf van deze zaken (62,5%) een partiële veroordeling betrof. Voorts dient opgemerkt te worden dat het bij de acht zaken enerzijds kan gaan om zaken waarin het ene slachtoffer belastend heeft verklaard en het andere slachtoffer ontlastend (hiervan was sprake in één van de acht zaken), en anderzijds om zaken waarin hetzelfde/dezelfde slachtoffer(s) zowel belastend als ontlastend heeft/hebben verklaard (hiervan was sprake in drie van de acht

zaken). Ook een combinatie hiervan komt voor (hiervan was sprake in vier van de acht zaken).

De tegenstrijdige verklaringen zijn soms het gevolg van beïnvloeding en/of bedreiging van de slachtoffers door de verdachte. Onder deze druk trekken slachtoffers hun aangifte of belastende verklaring regelmatig in en/of leggen (vervolgens) een voor de verdachte ontlastende verklaring af. In een enkele zaak overwoog de rechtbank zelfs dat zij het begrijpelijk achtte dat het slachtoffer niet direct belastend over de verdachte had verklaard, aangezien er sprake was van een combinatie van angst en afhankelijkheid van het slachtoffer ten opzichte van verdachte.^[30]

Naar aanleiding van het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er veel punten een rol spelen bij het doen van aangifte en/of het afleggen van een belastende en/of ontlastende verklaring. Een van deze punten is i algemeen genoemd i de werkwijze die loverboys hanteren, aangezien deze zorgt voor liefdes- en/of angstgevoelens bij de slachtoffers. Deze gevoelens blijken wel degelijk een rol te spelen bij het al dan niet doen van aangifte en het al dan niet afleggen van een verklaring. Bovendien worden deze gevoelens regelmatig nog eens versterkt door beïnvloeding of bedreiging van het slachtoffer door de loverboy (of zijn óvriendjesö). Onder dergelijke druk kunnen slachtoffers hun aangifte en/of belastende verklaring intrekken, en soms zelfs een voor de verdachte ontlastende verklaring afleggen. Rechters worden daardoor regelmatig geconfronteerd met tegenstrijdige verklaringen. Rechters dienen dan ook op de hoogte te zijn van de problematiek die speelt bij slachtoffers van loverboys, welke wordt veroorzaakt door de kenmerken van loverboymethoden. De indruk is evenwel ontstaan dat het in de praktijk lastig is om met deze problematiek om te gaan. Daartoe wordt onder meer verwezen naar een uitspraak van Rechtbank Utrecht.^[31] De rechtbank overwoog dat de wetgever met [artikel 273f](#) Sr heeft beoogd om onder meer onvrijwillige prostitutie en exploitatie van prostitutie onder dwangomstandigheden tegen te gaan. Ondanks dat wettige bewijsmiddelen voorhanden waren dat sprake was van onvrijwillige prostitutie door de betrokkene en dat de betrokkene onder dwang is geëxploiteerd in de prostitutie, heeft de rechtbank op grond van de betreffende bewijsmiddelen niet de overtuiging verkregen dat van (één van) beide situaties sprake was. De rechtbank achtte daartoe van bepalend belang dat de betrokkene geen aangifte van mensenhandel had gedaan tegen de verdachte en bij de rechter-commissaris haar belastende verklaring tegen de verdachte integraal had ingetrokken. Ter terechtzitting heeft de betrokkene i naar de overtuiging van de rechtbank i in volle vrijheid, opnieuw en met grote stelligheid aangegeven te blijven bij haar eerder bij de rechter-commissaris afgelegde verklaring.

In deze uitspraak lijkt de problematiek van liefdes- en/of angstgevoelens van slachtoffers die een rol spelen bij het al dan niet doen van aangifte en/of het al dan niet afleggen van een verklaring, een belangrijke rol te spelen. Het slachtoffer heeft immers tegenstrijdige verklaringen afgelegd over de (haar) verdachte loverboy, welke (kennelijk) een belangrijke rol hebben gespeeld bij het oordeel van de rechtbank. Daarbij zij opgemerkt dat het van belang is om in acht te nemen dat een instemming van het slachtoffer met de prostitutie niet relevant is indien gebruik is gemaakt van ongeoorloofde middelen. Ook slachtoffers die instemmen met de situatie i wat zij soms doen om erger te voorkomen i moeten aan het strafrecht bescherming kunnen ontlelen.^[32]

Dat rechters op de hoogte dienen te zijn van de problematiek die speelt bij slachtoffers van loverboys, geldt *a fortiori* nu uit de analyse van de bestudeerde jurisprudentie de indruk is ontstaan dat aangiftes en/of belastende verklaringen relatief gezien tot meer veroordelingen leiden.

In het bovenstaande is duidelijk geworden dat, ondanks dat mensenhandel geen klachtdelict is en loverboys ook zonder aangifte of melding van het slachtoffer kunnen worden veroordeeld,

het doen van aangifte en/of het afleggen van een verklaring wel degelijk van belang is bij de bewijsvoering in een rechtszaak.

5.2.3 Betrouwbaarheid van slachtofferverklaring

Zoals uit het bovenstaande reeds is gebleken, worden rechters regelmatig geconfronteerd met tegenstrijdige verklaringen. Slachtofferverklaringen, al dan niet tegenstrijdig, worden regelmatig beoordeeld op hun betrouwbaarheid. In 34 (58%) van de 59 geanalyseerde loverboyzaken heeft de rechter in de bewijs- en/of vrijspraakoverwegingen een oordeel opgenomen omtrent de betrouwbaarheid van slachtofferverklaringen. Bij deze beoordeling blijken vier factoren een rol te kunnen spelen. Deze factoren zijn de aan- of afwezigheid van steunbewijs, de mate van consistentie en gedetailleerdheid van de verklaring en de geloofwaardigheid van de verklaring. De frequenties waarin deze factoren voorkomen, zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 4

Betrouwbaarheidsfactoren

	Bewijs- en vrijspraakmotivering
	N = 34
	n (%)
De aan- of afwezigheid van steunbewijs	20 (59%)
De inhoud van de verklaring: mate van consistentie	25 (74%)
De inhoud van de verklaring: mate van gedetailleerdheid	12 (35%)
De geloofwaardigheid van de verklaring	16 (47%)

Uit het onderzoek is gebleken dat er weliswaar vier factoren zijn die een rol kunnen spelen bij de beoordeling omtrent de betrouwbaarheid van slachtofferverklaringen, maar dat het bij deze beoordeling in de kern telkenmale gaat om de aan- of afwezigheid van steunbewijs. De andere factoren – inconsistenties, de afwezigheid van (veel) details en de (on)geloofwaardigheid in/van een slachtofferverklaring – lijken er niet, althans weinig, toe te doen bij de beoordeling omtrent de betrouwbaarheid, indien er maar steunbewijs aanwezig is voor (bepaalde gedeelten van) de verklaring. Steunbewijs lijkt derhalve een doorslaggevende factor te kunnen vormen voor de betrouwbaarheid van een slachtofferverklaring.^[33] In slechts vier van de 34 vonnissen waarin een beoordeling is gegeven omtrent de betrouwbaarheid van slachtofferverklaringen, werd de slachtofferverklaring minder betrouwbaar geacht.

Tabel 5

Veroordelingen en vrijspraken bij betrouwbaarheidsoordeel verklaring

	Aantal n (%)	Bewezen, volledig n (%)	Bewezen, partieel n (%)	Vrijspraak n (%)
Wel betrouwbaar	30 (100%)	13 (43%)	15 (50%)	2 (7%)
Niet betrouwbaar	4 (100%)	0 (0%)	2 (50%)	2 (50%)

N = 34

In twee van de vier vonnissen waarin de slachtofferverklaring minder betrouwbaar werd geacht, was sprake van belastende slachtofferverklaringen, die minder betrouwbaar werden geacht tengevolge van het ontbreken van steunbewijs.^[34] In de andere twee vonnissen was sprake van ontlastende slachtofferverklaringen waaraan minder waarde werd gehecht, omdat de rechtbank van oordeel was dat de slachtoffers ontlastend hadden verklaard uit angst voor de verdachte.^[35]

Zoals uit tabel 5 blijkt, resulteerden vier van de 34 zaken waarin een beoordeling is gegeven omtrent de betrouwbaarheid van slachtofferverklaringen, in een vrijspraak. Opmerkelijk bij deze vier vrijspraken is dat enerzijds in twee van deze zaken het slachtoffer een voor de verdachte ontlastende verklaring had afgelegd, en dat anderzijds in de twee andere zaken de verklaring van het slachtoffer minder betrouwbaar werd geacht tengevolge van het ontbreken van steunbewijs.

Uit het bovenstaande ontstaat zodoende de indruk dat betrouwbare verklaringen ̄ waarvoor met name de aanwezigheid van steunbewijs een belangrijke factor vormt ̄ een positieve invloed hebben op een bewezenverklaring van de ten laste gelegde mensenhandelfeiten.

5.2.4 Oogmerk van uitbuiting

Het oogmerk van uitbuiting is als nieuw bestanddeel opgenomen in de strafbaarstelling van artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° (en onderdeel 2°) [Sr](#). Op grond van deze strafbaarstelling is het verboden om een ander door ongeoorloofde middelen te werven, vervoeren, overbrengen, huisvesten of opnemen met een oogmerk van uitbuiting. Deze strafbaarstelling is vanaf 1 januari 2005 als nieuw onderdeel opgenomen in artikel 273a/f [Sr](#).

Sinds de inwerkingtreding van het artikel is artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) in veel zaken ten laste gelegd. Het onderdeel lijkt daarmee een toegevoegde waarde te hebben in de strafbaarstelling van mensenhandel. Uit het onderzoek is gebleken dat in 28 van de 59 vonnissen artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° (of onderdeel 2°) [Sr](#) ten laste was gelegd en/of bewezen was verklaard.^[36] Twee van deze 28 zaken zagen op artikel 273a/f lid 1 onderdeel 2° [Sr](#). Dit onderdeel stelt dezelfde gedragingen als artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) strafbaar, doch bevat geen ongeoorloofde middelen omdat het onderdeel is gericht op minderjarigen. Van de 28 zaken resulteerden acht zaken (28,5%) in een volledige bewezenverklaring, zeven zaken (25%) in een partiële bewezenverklaring en dertien zaken (46,5%) in een vrij-spraak.^[37] Indien men deze percentages vergelijkt met de algemene percentages (partiële) bewezenverklaringen en vrijspraken voor mensenhandel door loverboys, dan blijkt het percentage vrijspraken voor artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) aanzienlijk hoger te liggen dan het percentage vrijspraken voor mensenhandel in het algemeen. Het percentage bewezenverklaringen is voor artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) daarentegen aanzienlijk lager dan het percentage bewezenverklaringen voor mensenhandel in het algemeen. Door deze resultaten wordt de indruk verkregen dat artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) moeilijk te bewijzen is.

Tabel 6

Vergelijking percentages bewezenverklaringen en vrijspraken

	Aantal vonnissen n (%)	Bewezen, volledig n (%)	Bewezen, partieel n (%)	Vrijspraak n (%)
Artikel 273a/f lid 1 / 1 Sr	28 (100%)	8 (28,50%)	7 (25%)	13 (46,50%)
Mensenhandel algemeen	59 (100%)	20 (34%)	25 (42%)	14 (24%)

Zoals in het voorgaande reeds werd opgemerkt, is het hoger aantal vrijspraken voor artikel 273a/f [Sr](#) dan voor [artikel 250a Sr](#) (oud) niet het gevolg van moeilijker te bewijzen strafbaarstellingen in artikel 273a/f [Sr](#). Dit kan evenwel anders zijn voor artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#). Voor een bewezenverklaring van deze strafbaarstelling is naast het gebruik van ongeoorloofde middelen namelijk vereist dat de verdachte handelde met een oogmerk van uitbuiting. Voor strafbaarheid is aldus een bepaalde mate van opzet bij de dader vereist.

Voorwaardelijk opzet is onvoldoende om een oogmerk van uitbuiting vast te stellen.

ˆOogmerkˆ veronderstelt tenminste een noodzakelijkheidsbewustzijn ten aanzien van de gevolgen. Het oogmerk dient gericht te zijn op de uitbuiting van de betrokkene. Een eventuele instemming van het slachtoffer met de uitbuiting doet niets af aan de strafbaarheid van de

dader, indien gebruik is gemaakt van een of meerdere ongeoorloofde middelen. Daar komt bij dat niet vereist is dat het slachtoffer daadwerkelijk is uitgebuit.

De bewijsvoering voor het oogmerk van uitbuiting blijkt regelmatig problemen op te leveren in loverboyzaken.^[38] Dit geldt *a fortiori* nu uit de analyse van de bestudeerde jurisprudentie is gebleken dat in tien van 28 zaken waarin artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) ten laste was gelegd, de bewijsvoering voor het oogmerk van uitbuiting dan wel de uitbuitingssituatie een onderdeel van de vrijspraakoverweging vormde. In acht zaken volgde een (partiële) vrijspraak vanwege een gebrek aan bewijs in het algemeen. Hierbij kan dus tevens een gebrek aan bewijs voor het oogmerk van uitbuiting een probleem hebben opgeleverd. In twee zaken, tot slot, is in het geheel geen vrijspraakoverweging opgenomen.^[39]

Naar aanleiding van het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het hoge percentage vrijspraken voor artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) mogelijk (ten dele) verklaard kan worden door het vereiste oogmerk van uitbuiting. Het oogmerk van uitbuiting blijkt immers regelmatig problemen op te leveren bij de bewijsvoering voor artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#). De verschillende aandachtspunten die bovendien nog van belang zijn bij uitbuiting⁶ worden in de navolgende paragraaf besproken.

5.2.5(On)vrijwilligheid van het slachtoffer

Ook de bewijsvoering voor de onvrijwilligheid van het slachtoffer blijkt regelmatig problemen op te leveren in loverboyzaken. Voor strafbaarheid op grond van artikel 273a/f Sr (of [artikel 250ter](#) Sr (oud) of [artikel 250a](#) Sr (oud)) is vereist dat het slachtoffer met behulp van een of meerdere ongeoorloofde middelen (geweld, *etcetera*) is gedwongen dan wel bewogen zich beschikbaar te stellen voor, kortweg, prostitutie.^[40] In de kern gaat het er om dat het (vermeende) slachtoffer is beperkt in haar vrije keuze, ofwel haar vrije wil. Bij de strafbaarstelling van iemand ⁶tot prostitutie brengen dient een aantal punten in acht genomen te worden die van belang zijn bij rechterlijke overwegingen omtrent de (on)vrijwilligheid van een slachtoffer. De verschillende punten worden in het navolgende besproken. Daarbij wordt tevens ingegaan op de vraag of, en zo ja in hoeverre, deze punten ten grondslag liggen aan vrijspraken in loverboyzaken.

Naar aanleiding van het onderzoek werd allereerst vastgesteld dat loverboys regelmatig worden vrijgesproken vanwege een gebrek aan bewijs voor het gebruik van ongeoorloofde middelen.^[41] Nu in deze ongeoorloofde middelen de onvrijwilligheid van het slachtoffer ligt verscholen en de strafbaarstelling van mensenhandel juist de exploitatie van onvrijwillige prostitutie beoogt tegen te gaan, kan een gebrek aan bewijs voor ongeoorloofde middelen niet anders dan leiden tot vrijspraak van mensenhandel.^[42]

In loverboyzaken blijkt daarnaast regelmatig het verkeren in een uitbuitingssituatie (gedeeltelijk) ten grondslag te hebben gelegen aan de vrijspraak van verdachte loverboys. Een uitbuitingssituatie werd oorspronkelijk verondersteld aanwezig te zijn indien de prostituee in een situatie verkeert of komt te verkeren die niet gelijk is aan de omstandigheden waarin een mondige prostituee in Nederland pleegt te verkeren. Tegenwoordig wordt een uitbuitingssituatie even eens verondersteld aanwezig te zijn indien het slachtoffer in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs geen andere keuze had dan in een toestand van uitbuiting te geraken of te blijven, dan wel in haar keuzevrijheid is beperkt, en de vrijwilligheid bij het slachtoffer in ernstige mate heeft ontbroken.

In 20 van de 59 bestudeerde vonnissen is een vergelijking gemaakt met mondige prostituees in Nederland en/of het ontbreken dan wel de beperking van de keuzevrijheid en de vrijwilligheid van het slachtoffer. Van deze twintig zaken resulteerden vier zaken (20%) in een volledige bewezenverklaring, elf zaken (55%) in een partiële bewezenverklaring en vijf zaken (25%) in een vrijspraak.^[43] In drie van deze vijf zaken was de vrijspraak in overwegende mate gebaseerd op het oordeel van de rechtbank dat niet dan wel onvoldoende was gebleken dat sprake zou zijn geweest van een uitbuitingssituatie.^[44] In de andere twee

zaken was dit oordeel één van de gronden waarop de vrijspraak werd gebaseerd.^[45] Aldus heeft het verkeren in een uitbuitingssituatie in vijf van de veertien vrijspraken voor mensenhandel door loverboys (gedeeltelijk) ten grondslag gelegen aan de vrijspraak. In de derde plaats dient in aanmerking genomen te worden dat zowel het in de prostitutie brengen als het in de prostitutie houden strafbaar is, indien gebruik is gemaakt van ongeoorloofde middelen. Mensenhandel is derhalve ook mogelijk ten aanzien van iemand die reeds in de prostitutie werkzaam is (geweest). De omstandigheid dat het slachtoffer reeds eerder betrokken is geweest bij prostitutie vormt op zich dan ook geen aanwijzing voor vrijwilligheid. Het gaat dan om de vraag of de verdachte het slachtoffer heeft belet in haar vrijheid om te stoppen met de prostitutiewerkzaamheden. Indien deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, dan is er geen sprake van strafbaar tot prostitutie brengen.^[46] Eveneens dient in aanmerking genomen te worden dat een eventuele instemming van het slachtoffer met zijn/haar exploitatie van prostitutie niets af doet aan de strafbaarheid van de dader, indien gebruik is gemaakt van ongeoorloofde middelen. Deze instemming wordt immers vaak mede beïnvloed door de liefdes- en/of angstgevoelens van het slachtoffer ten opzichte van de verdachte. Enerzijds stemmen slachtoffers soms uit angst in met de situatie om erger te voorkomen.^[47] Anderzijds wordt de zogenaamde vrijwilligheid van het slachtoffer soms mede ingegeven door liefdesgevoelens die door misleiding van de verdachte zijn opgewekt.^[48] Het komt dan ook regelmatig voor dat slachtoffers verklaren dat zij (zogenaamd) vrijwillig in de prostitutie werken. Gezien het bovenstaande is het van belang om in acht te nemen dat het er niet toe doet of de betrokkene zich wel of geen slachtoffer voelt. Het gaat er immers om dat de loverboy welbewust middels bepaalde technieken in welke te kwalificeren zijn als mensenhandel in het meisje in de prostitutie heeft gebracht.^[49] Uit de analyse van de bestudeerde vonnissen blijkt dat in rechtsoverwegingen regelmatig door rechters wordt opgenomen dat een eventuele instemming van het slachtoffer met zijn/haar exploitatie van prostitutie niet bepalend is. De indruk is ontstaan dat deze instemming van het slachtoffer in sommige uitspraken evenwel dusdanig overtuigend was, dat rechters de betreffende verdachten hebben vrijgesproken van de ten laste gelegde mensenhandel.^[50] Tot slot is het bestaan van een liefdesrelatie een belangrijk punt waarmee uitdrukkelijk rekening gehouden dient te worden. De relatie die loverboys met hun meisje aangaan ligt in sommige gevallen zeer dicht tegen een normale liefdesrelatie aan. Rechters blijken (zeer) verschillend te oordelen omtrent relaties die bestaan tussen verdachten en (vermeende) slachtoffers. Enerzijds wordt in sommige gevallen voorbij gegaan aan de schijnrelatie tussen de verdachte loverboy en zijn meisje en komen rechters tot een bewezenverklaring van de ten laste gelegde mensenhandel. Anderzijds lijkt deze schijnrelatie in andere gevallen juist zodanig dicht tegen een normale liefdesrelatie aan te liggen, dat rechters oordelen dat sprake is van een normale liefdesrelatie. Gebleken is dat dit oordeel regelmatig een bijdrage heeft geleverd aan een (partiële) vrijspraak van de ten laste gelegde mensenhandel.

6 Conclusie

Het onderhavige onderzoek was gericht op de vraag of, en zo ja welke problemen ten grondslag liggen aan de vele vrijspraken in loverboyzaken. Uit de analyse van de bestudeerde jurisprudentie is gebleken dat het aantal vrijspraken van mensenhandel door loverboys relatief hoog is. Hier liggen verschillende problemen aan ten grondslag.

Een eerste probleem dat (gedeeltelijk) ten grondslag kan liggen aan de vele vrijspraken van loverboys is gelegen in onjuiste, onvolledige en opmerkelijke tenlasteleggingen. Met name gezien het feit dat rechters bij de behandeling van een strafzaak ter terechtzitting gebonden zijn aan de grondslag van de tenlasteleggingen, is het van belang dat de tenlasteleggingen ten aanzien van loverboys correct zijn. Dit blijkt evenwel niet altijd het geval te zijn.

Onjuistheden, onvolledigheden en opmerkelijkheden in tenlasteleggingen hebben regelmatig tot (partiële) vrijspraken van loverboys geleid.

Een tweede probleem dat (gedeeltelijk) ten grondslag kan liggen aan de vele vrijspraken van loverboys is gelegen in het ontbreken van aangiftes en/of belastende verklaringen van slachtoffers. Dit is in zoverre opmerkelijk nu mensenhandel geen klachtdelict is en loverboys (in theorie) ook zonder aangifte of melding van het slachtoffer kunnen worden veroordeeld. Het doen van aangifte en/of het afleggen van een verklaring blijkt echter wel degelijk van belang te zijn bij de bewijsvoering in loverboyzaken. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de aanwezigheid van een aangifte en/of belastende verklaring van belang is voor de bewijsvoering voor de onvrijwilligheid van het slachtoffer.

Een derde mogelijk probleem is niet zozeer het ontbreken van betrouwbare slachtofferverklaringen, doch veeleer een gebrek aan steunbewijs voor deze verklaringen. Geconcludeerd is immers dat de aan- of afwezigheid van steunbewijs (zeer) regelmatig een doorslaggevende factor vormt bij de beoordeling omtrent de betrouwbaarheid van slachtofferverklaringen. Een gebrek aan steunbewijs kan er derhalve toe leiden dat een slachtofferverklaring niet, althans minder, betrouwbaar wordt geacht. Dit terwijl betrouwbare verklaringen juist een positieve invloed blijken te hebben op een bewezenverklaring van ten laste gelegde mensenhandel.

Een vierde mogelijk probleem is de bewijsvoering voor het oogmerk van uitbuiting, dat vereist is voor strafbaarheid op grond van artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° (en onderdeel 2°) [Sr](#). Enerzijds kunnen de problemen gelegen zijn in het oogmerk en anderzijds in de uitbuiting. Het oogmerk levert mogelijk problemen op doordat een te vergaande mate van opzet voor strafbaarheid wordt vereist. Bij de uitbuiting spelen verschillende punten met betrekking tot de (on)vrijwilligheid van het slachtoffer een rol.

De eis van bewijs van de onvrijwilligheid van slachtoffers levert regelmatig problemen op bij de bewijsvoering in loverboy-zaken en kan derhalve als een vijfde mogelijk probleem worden aangemerkt dat (gedeeltelijk) ten grondslag ligt aan de vele vrijspraken van loverboys. De problemen inzake de bewijsvoering voor de onvrijwilligheid kunnen verklaard worden door een aantal factoren. Een eerste factor is een gebrek aan bewijs voor ongeoorloofde middelen, dat mogelijk (gedeeltelijk) is gelegen in de afwezigheid van een aangifte en/of belastende of betrouwbare verklaring van het slachtoffer.^[51] Een tweede factor heeft betrekking op het verkeren in een uitbuitingssituatie. Zowel de oorspronkelijke uitleg van een uitbuitingssituatie of te weten de vergelijking met mondige prostituees in Nederland of als de huidige uitleg hiervan of te weten het ontbreken dan wel de beperking van de keuzevrijheid en de vrijwilligheid van het slachtoffer of heeft regelmatig tot vrijspraken van mensenhandel door loverboys geleid. Een derde factor houdt verband met de uitleg van het tot prostitutie brengen. Hieronder dient namelijk tevens het in de prostitutie houden te worden verstaan. De omstandigheid dat het slachtoffer reeds eerder betrokken is geweest bij prostitutie vormt op zich dan ook geen aanwijzing voor vrijwilligheid. Hiermee hangt nauw samen dat een eventuele instemming van het slachtoffer met de prostitutie niets afdoet aan de strafbaarheid van de dader indien gebruik is gemaakt van ongeoorloofde middelen. Deze eventuele instemming is een vierde factor die (gedeeltelijk) ten grondslag ligt aan de problemen met betrekking tot de bewijsvoering voor onvrijwilligheid. Rechters blijken de slinkse werkwijzen van loverboys niet altijd onder één of meerdere van de ongeoorloofde middelen binnen het kader van mensenhandel te bevatten. Daarnaast lijken rechters de instemming van een slachtoffer met de prostitutie regelmatig als een serieuze instemming aan te merken en daarmee voorbij te gaan aan de listige werkwijzen van loverboys en de daarmee samenhangende problematiek van liefdes- en/of angstgevoelens van de slachtoffers. Tevens lijken rechters regelmatig voorbij te gaan aan de óschijnrelatie tussen loverboys en hun meisjes. Deze relatie ligt in sommige gevallen dusdanig dicht tegen een normale liefdesrelatie aan dat rechters oordelen dat sprake is van een normale liefdesrelatie in plaats van een óschijnrelatie. De óschijnrelatie tussen loverboys en hun meisjes vormt derhalve een vijfde

factor die (gedeeltelijk) ten grondslag ligt aan de problemen inzake de bewijsvoering voor de onvrijwilligheid van een slachtoffer.

Als laatste mogelijk probleem dat (gedeeltelijk) ten grondslag kan liggen aan de vele vrijspraken van loverboys, werd in de inleiding een verkeerde strafbaarstelling genoemd. Volgens Duijst speelt de vraag of [artikel 273f Sr](#) wel geschikt is om loverboys strafrechtelijk aan te pakken.^[52] Zij voert daartoe (onder meer) aan dat het oogmerk van uitbuiting vaak een probleem vormt in de bewijsvoering. De vele verwijten die aan loverboys kunnen worden gemaakt, leveren op zichzelf namelijk onvoldoende bewijs op om te concluderen dat zij hun slachtoffers tot prostitutie hebben gedwongen met een oogmerk van uitbuiting. Zoals uit het onderhavige onderzoek is gebleken, levert het oogmerk van uitbuiting inderdaad regelmatig problemen op in de bewijsvoering. Dit oogmerk is evenwel slechts vereist voor strafbaarheid op grond van artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° (en onderdeel 2°) [Sr](#), en niet voor de andere i binnen het kader van dit onderzoek i relevante onderdelen van artikel 273a/f [Sr](#), te weten onderdeel 4°, onderdeel 6° en onderdeel 9°.

Loverboypraktijken passen binnen de verschillende strafbaarstellingen van mensenhandel. Loverboys gaan immers een óschijnrelatie met hun meisje aan om haar vervolgens middels verschillende technieken (welke zijn te kwalificeren als mensenhandel) te dwingen tot bepaalde handelingen (het door ongeoorloofde middelen dwingen dan wel bewegen tot prostitutie) strafbaar gesteld in artikel 273a/f lid 1 onderdeel 4° [Sr](#)) met als doel om daaruit vervolgens voor zichzelf financieel gewin te halen (het opzettelijk voordeel trekken uit prostitutie) strafbaar gesteld in artikel 273a/f lid 1 onderdeel 6° [Sr](#) en/of het door ongeoorloofde middelen dwingen dan wel bewegen te bevoordelen uit de opbrengst van de prostitutie) strafbaar gesteld in artikel 273a/f lid 1 onderdeel 9° [Sr](#)). Weliswaar worden loverboys relatief vaak vrijgesproken van ten laste gelegde mensenhandel, maar zoals uit het voorgaande is gebleken, liggen daaraan verschillende problemen ten grondslag. In mijn optiek is geen sprake van een verkeerde strafbaarstelling die mogelijk ten grondslag ligt aan deze vele vrijspraken.

Naar mijn mening is [artikel 273f Sr](#) daarom wel geschikt om loverboys strafrechtelijk aan te pakken. De verschillende problemen die ten grondslag liggen aan de vele vrijspraken van loverboys dienen echter wel aangepakt te worden. Goede en volledige kennis omtrent de slinkse werkwijzen van loverboys lijkt daarbij van groot belang, evenals goede en volledige kennis omtrent de daarmee samenhangende problematiek van liefdes- en/of angstgevoelens van de slachtoffers, en van de verschillende strafbaarstellingen van mensenhandel en de bijbehorende punten die van belang zijn bij de invulling van deze strafbaarstellingen.

Voetnoot

[1]

Citeerwijze: F.H. Damen, 'De bewijsproblematiek van loverboypraktijken' [DD 2011, 35](#).

[2]

Advocaat-stagiaire bij Linssen c.s. Advocaten te Tilburg.

[3]

HR 13 mei 1929, *NJ* 1929, 879. Zie ook J.F. Hartsuiker, *De souteneur in het Nederlandse recht*, Den Haag: Bakker/Daamen 1965, p. 21-26.

[4]

W.M.A. Vanwesenbeeck, *Wiens lijf eigenlijk?* **ò**. *Een onderzoek naar dwang en geweld in de prostitutie*, Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 1986, p. 16-20.

[5]

Vergelijk de veelal gehanteerde definitie van loverboys in de jurisprudentie: jongens die een relatie aangaan met een jonge vrouw met als doel haar tot prostitutie te brengen om daarvoor zichzelf financieel gewin uit te halen. Zie bijv. Rb. Amsterdam 21 december 2007, *LJN BC1037*.

[6]

W.L.J.M. Duijst, 'Loverboys' *DD* 2009, 48, p. 647.

[7]

Idem, p. 636-648, alsook *Mensenhandel. Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur*, Den Haag: Bureau NRM 2009, p. 4-5, 132-134, 472-481 en 506. NB: het onderzoek van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel is beperkt tot de jurisprudentie van het jaar 2007. Het onderzoek is niet specifiek gericht op loverboys, maar op mensenhandelaren in het algemeen die hun slachtoffers uitbuiten in de seksindustrie.

[8]

Mensenhandel (oorspronkelijk slechts vrouwenhandel) was van 1911 tot 1 oktober 2000 opgenomen in [artikel 250ter](#) Sr (oud), van 1 oktober 2000 tot 1 januari 2005 in [artikel 250a](#) Sr (oud) en vanaf 1 januari 2005 tot heden in [artikel 273a](#) Sr, dat per 1 september 2006 zonder inhoudelijke wijzigingen is vernummerd tot artikel 273f Sr.

[9]

Zie ook A. Beijer, 'Mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting; de interpretatie van [artikel 273f](#) Sr' *DD* 2010, 60.

[10]

W.L.J.M. Duijst, 'Loverboys' *DD* 2009, 48, p. 646-647.

[11]

Kamerstukken II 2009/10, 32 211, nr. 2.

[12]

Kamerstukken II 2009/10, 32 211, nr. 3, p. 1-4 en 10.

[13]

Meisjes worden door loverboys niet alleen gedwongen om in de prostitutie te werken (of: om in de prostitutie te blijven werken en/of de verdiensten uit haar prostitutiewerkzaamheden af te staan aan haar loverboy), maar ook om drugs te smokkelen, (dure) leningen op haar naam af te sluiten voor hem of dure dingen te kopen voor hem en diefstallen te plegen. Zie bijvoorbeeld Rechtbank Breda 21 maart 2008, *LJN BC7385*. ROOD, de Utrechtse jongerenafdeling van de SP, noemt naar aanleiding van onderzoek ook nog dat meisjes wel eens gedwongen worden om in pornofilms te spelen (*Mensenhandel. Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur*, Den Haag: Bureau NRM 2009, p. 102-103).

[14]

NB: één uitspraak is niet gepubliceerd op www.rechtspraak.nl of in de Nederlandse Jurisprudentie. Het betreft de volgende zaak: Rb. Arnhem 20 januari 2010, [NJES 2010, 115](#).

[15]

Het verschil in aantal van 58 verdachten respectievelijk 59 vonnissen is te verklaren doordat tegen één verdachte twee vonnissen zijn gewezen.

[16]

De Rechtbanken Assen, Den Haag, Dordrecht, Leeuwarden, Maastricht, Middelburg, Roermond en Rotterdam hebben vanaf 1 januari 2005 tot 1 juni 2010 geen uitspraken in loverboyzaken gedaan. Hiervan zijn althans geen vonnissen gepubliceerd.

[17]

Rechtbank Almelo heeft in de onderzochte periode twee grote loverboyzaken behandeld, waarin bij beide ten aanzien van zes verdachten vonnis is gewezen.

[18]

W.L.J.M. Duijst, *„Loverboys”* DD 2009, 48, p. 647.

[19]

Er is een vergelijking gemaakt met het delict verkrachting, aangezien dit delict vaak eveneens moeilijk te bewijzen is. Daarnaast is er regelmatig sprake van verklaringen van de verdachte en het (vermeende) slachtoffer, die elkaar tegenspreken.

[20]

Mensenhandel. Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur, Den Haag: Bureau NRM 2009, p. 430-431.

[21]

S.N. Kalidien & A.Th.J. Eggen, *Criminaliteit en rechtshandhaving 2008. Ontwikkelingen en samenhangen*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers / Den Haag: WODC, Ministerie van Justitie 2009. Een mogelijke verklaring hiervoor wordt gegeven in Y. Buruma & D.A.G. van Toor, *Minder beschikken, meer wikkelen*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2010.

[22]

Voor deze analyse zijn slechts 43 uitspraken gebruikt. In de overige uitspraken waren geen tenlasteleggingen opgenomen.

[23]

Zie bijvoorbeeld Rb. Utrecht 18 april 2008, *LJN* BC9918.

[24]

Zie bijvoorbeeld Rb. Almelo 20 december 2005, *LJN* AU8378, tenlastelegging feit 4.

[25]

Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam 9 juni 2009, *LJN* BI6950.

[26]

Zie bijvoorbeeld de bekende zaak Snee: Rb. Almelo 11 juli 2008, *LJN* BD6957 / BD6960 / BD6965 / BD6969 / BD6972 / BD6974. Meer specifiek zie bijvoorbeeld Rb. Almelo 11 juli 2008, *LJN* BD6957, ro. 3.6. en Rb. Almelo 11 juli 2008, *LJN* BD6974, ro. 3.6 en ro. 3.9 (met betrekking tot de tenlastelegging ten aanzien van (vermeende) slachtoffers [vrouw 27] en [vrouw 30]).

[27]

Zie bijvoorbeeld Rb. Arnhem 29 april 2008, *LJN* BD0634.

[28]

Zie bijvoorbeeld Rb. Almelo 11 juli 2008, *LJN* BD6957, met betrekking tot de tenlastelegging ten aanzien van slachtoffer [vrouw 01], [vrouw 02] en [vrouw 03].

[29]

Aangezien de rechtsoverwegingen niet in alle vonnissen (specifiek) zijn uitgewerkt, kunnen de cijfers in werkelijkheid enigszins anders zijn. Bovendien is het niet mogelijk de cijfers uit te werken per slachtofferverklaring, nu daartoe niet alle vonnissen voldoende grondig zijn uitgewerkt.

[30]

Rb. Gs-Gravenhage 20 augustus 2007, *LJN* BB2033.

[31]

Rb. Utrecht 18 april 2008, *LJN* BC9918.

[32]

Slachtoffers geven soms de tegenstand op of stemmen in met een bepaalde situatie om erger te voorkomen. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij beantwoording van de vraag of er sprake is van dwang in de zin van [artikel 273f](#) van het Wetboek van Strafrecht.

[33]

Dat ook de overige factoren zowel ieder op zichzelf als in onderlinge samenhang bezien, een positieve invloed kunnen hebben op het betrouwbaarheidsoordeel, blijkt bijvoorbeeld uit Rb. Amsterdam 23 december 2009, *LJN* BK7604.

[34]

Rb. Zutphen 15 april 2008, *LJN* BC9479 en Rb. Zutphen 31 december 2008, *LJN* BG8753.

[35]

Rb. Almelo 11 juli 2008, *LJN* BD6965 en BD6972 (ten aanzien van slachtoffer [vrouw 23]).

[36]

In 19 van de 28 zaken was de tenlastelegging in het vonnis opgenomen. NB: In het vervolg wordt enkel artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) genoemd. Hierbij wordt artikel 273a/f lid 1 onderdeel 2° [Sr](#) inbegrepen, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

[37]

Bij deze cijfers gaat het om (partiële) bewezenverklaringen en vrijspraken van artikel 273a/f lid 1 onderdeel 1° [Sr](#) per vonnis op zichzelf, dus niet om de algemene (partiële) bewezenverklaring of vrijspraak van een vonnis.

[38]

Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam 21 februari 2008, *LJN* BC8624. Vergelijk Rb. ô-Gravenhage 7 mei 2010, *LJN* BM3656, waarin wel een oogmerk van uitbuiting aanwezig werd geacht.

[39]

Bij deze aantallen gaat het om de vonnissen die resulteerden in een vrijspraak dan wel partiële bewezenverklaring (/vrijspraak). Van de 28 zaken waarin artikel 273a/f lid 1 onderdeel [Sr](#) ten laste was gelegd, resulteerden maar liefst dertien zaken in een vrijspraak en zeven zaken in een partiële bewezenverklaring (/vrijspraak).

[40]

Indien het slachtoffer minderjarig is, behoeft geen gebruik te zijn gemaakt van deze ongeoorloofde middelen. Minderjarigen worden vanwege hun leeftijd immers extra beschermd.

[41]

Zie bijvoorbeeld Rb. Zwolle 12 juni 2008, *LJN* BD6163 / BD6189 en Rb. Zwolle 23 november 2009, *LJN* BK4813 / BK4818.

[42]

NB: Dit geldt alleen met betrekking tot meerderjarige (vermeende) slachtoffers. Bij minderjarige (vermeende) slachtoffers behoeft voor strafbaarheid van de dader immers geen gebruik te zijn gemaakt van ongeoorloofde middelen.

[43]

Aangezien de rechtsoverwegingen niet in alle vonnissen (specifiek) zijn uitge werkt, kunnen de cijfers in werkelijkheid enigszins anders zijn.

[44]

Het betreft de volgende vonnissen: Rb. Utrecht 29 mei 2008, *LJN* BD8803 (vergelijking met mondige prostituee in Nederland en ontbreken keuzevrijheid & vrijwilligheid), Rb. Utrecht 3 oktober 2008, *LJN* BG1625 (vergelijking met mondige prostituee in Nederland en ontbreken keuzevrijheid & vrijwilligheid), en Rb. ô-Hertogenbosch 19 februari 2009, *LJN* BH3388 (ontbreken keuzevrijheid & vrijwilligheid).

[45]

Het betreft de volgende vonnissen: Rb. Haarlem 27 juli 2006, *LJN* AY5347 (ontbreken keuzevrijheid & vrijwilligheid) en Rb. Arnhem 20 januari 2010, [*NJFS* 2010, 115](#) (vergelijking met mondige prostituees in Nederland).

[46]

46 Tot deze conclusie kwam ook de Rechtbank te $\hat{\text{o}}$ -Hertogenbosch in een lover boyzaak: Rb. $\hat{\text{o}}$ -Hertogenbosch 17 juli 2009, *LJN* BJ2911.

[47]

Slachtoffers geven soms de tegenstand op of stemmen in met een bepaalde situatie om erger te voorkomen. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij beantwoording van de vraag of er sprake is van dwang in de zin van artikel 273a/f [*Sr.*](#)

[48]

Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam 21 februari 2008, *LJN* BC8626.

[49]

A.Ph. van Wijk, R.A.R. Bullens & P. van den Eshof, Facetten van zeden criminaliteit, Den Haag: Reed Business Information 2007, p. 385.

[50]

Dit was onder meer het geval in een zaak van de Rechtbank Utrecht van 3 oktober 2008, *LJN* BG1625.

[51]

Een analyse van de veertien vrijspraken in eerste aanleg toont aan dat in tien van deze zaken een gebrek aan bewijs voor ongeoorloofde middelen dan wel een gebrek aan bewijs voor dwingen dan wel bewegen (gedeeltelijk) ten grondslag heeft gelegen aan de vrijspraak. In drie van deze tien zaken is in het geheel geen verklaring afgelegd, in vier zaken een ontlastende verklaring en in drie zaken een belastende verklaring en/of aangifte. Deze drie verklaringen werden evenwel niet geloofwaardig geacht respectievelijk niet ondersteund door andere bewijsmiddelen.

[52]

W.L.J.M. Duijst, $\hat{\text{d}}$ Loverboys $\hat{\text{d}}$ *DD* 2009, 48, p. 644-646.